

Międzygatunkowa analiza zapożyczeń unijnych w języku polskim – potrzeba automatyzacji

Aleksandra Tomaszewska

Instytut Lingwistyki Stosowanej, Uniwersytet Warszawski

2019

Diamantowy
Grant

Plan wystąpienia

1. Kontakty językowe i ich efekty – przegląd
2. UE a kontakty językowe
3. Brukselizmy – kluczowe pojęcia i stan badań
4. Materiał badawczy: korpus gatunkowy
5. Narzędzia badawcze, metody analizy ręcznej, przykładowe wyniki
6. Wyszukiwanie i analiza zapożyczeń – potrzeba automatyzacji (dyskusja)

Kontakty językowe

Konsekwencje kontaktów między społecznościami:
wymiany usług, interakcji kultur

(Kleparski 2001)

„Zjawisko zapożyczania jest nieuniknione. Zachodzi ono w mniejszym lub większym stopniu we wszystkich językach i we wszystkich epokach, gdyż nie istnieją tzw. czyste języki naturalne”

(Mańczak-Wohlfeld 2006:9)

Naturalny, konieczny proces (Nowowiejski 2010)

Kontakty językowe

Jednostronne

Łacina, niemiecki,
francuski, angielski

2019: angielski (biznes,
instytucje, Internet)

Dlaczego języki „pożyczają”? (Matras 2009)

- Braki w języku
- Status
- Dokładność
- Szybkość

Podział zapożyczeń

- **kryterium pochodzenia** (anglicyzmy, galicyzmy, etc.)
- **droga zapożyczenia** (pośrednie, bezpośrednie, internacjonalizmy)
- **stopień przyswojenia** (całkowicie przyswojone, np. *hipoteka*, *msza*; częściowo przyswojone, np. *tabu*; cytaty, np. *bye bye*)
- **przedmiot zapożyczenia** (zapożyczenia właściwe, kalki strukturalne, zapożyczenia semantyczne, itp.)
- **kanał adaptacji** – fonetyczne, graficzne i mieszane

Pochodzenie i droga zapożyczenia (Cierpich 2019, Witalisz 2016: 21-25; Mańczak-Wohlfeld 2010)

- Anglicyzmy, galicyzmy, etc. – pochodzenie
- Droga zapożyczenia (bezpośrednie a pośrednie)
- Kontakt bezpośredni, np. anglicyzm pochodzi z angielskiego- został zapożyczony bezpośrednio z tego języka (np. *feedback*, *surfing*)
- Kontakt pośredni złożony, np. anglicyzm pochodzi z angielskiego, ale został zapożyczony za pośrednictwem innego języka (np. *befsztyk* - niem. *Beefsteak* – ang. *beefsteak*)
- Kontakt pośredni, np. galicyzm nie pochodzi z francuskiego, ale został zapożyczony za pośrednictwem tego języka, do którego przeniknął wcześniej np. *gazela* < fr. *gazelle* < arab. غزال (translit. *ghazāl*)
- Jedno z podejść w etymologii efektów kontaktów językowych bierze pod uwagę tylko ostatnie źródło kontaktu – za źródło pożyczki uznaje się język, z którego obcy element przedostał się bezpośrednio do języka biorcy.

Stopień przyswojenia (Witaszek-Samborska 1992: 14)

- cytaty
- zapożyczenia częściowo przyswojone
- zapożyczenia całkowicie przyswojone

Przyswojenie np.:

*morfologiczne,

*fonologiczne,

*graficzne,

*semantyczne

(Mańczak-Wohlfeld 1995)

Na stopień przyswojenia może wskazywać połączenie powyższych np. aktywność morfologiczna – są tworzone derywaty + zmiany fonologiczne (dostosowanie do polskiej wymowy)

Przedmiot zapożyczenia (Haugen 1950, Walczak 2010, Witalisz 2016)

- przedmiot – co zostało zapożyczone
- brak zgody co do klasyfikacji ze względu na przedmiot zapożyczenia
- trzy główne kategorie: zapożyczenia właściwe, hybrydy, kalki (klasyfikacja Haugena 1950)

ZapóŹyczenia wł ściwe

- przejęte w postaci oryginalnej lub nieznacznie przekształconej, np. komputer (ang. computer), mecz (ang. match), szofer (fr. chauffeur); zapoŹyczone forma i znaczenie, np. event, loft, googlować

Hybrydy i półkalki

- jedna część zapożyczona, druga zastąpiona językiem rodzimym, np. *grobing*, *cyberprzestrzeń*
- zawierają element pochodzenia obcego (może to być również np. sufiks)
- półkalki: kobieta biznesu = businesswoman (Witalisz 2015:97ff)

Kalki

- Elementy obce zastępowane są elementami z języka-biorcy
- (1) **kalki semantyczne**: *ciasteczka* (ciasteczka do jedzenia vs ciasteczka w Internecie), *chmura* (na niebie vs do przechowywania danych), *mysz* (zwierzę vs mysz komputerowa), *dokładnie* (precyzyjnie vs oczywiście, właśnie) , *adresować* (adresować list vs. adresować problem):
zapożyczone jest nowe znaczenie, przenosi się jedynie **sens morfemu**, a nie sam morfem

Kalki (Witalisz 2016; Walczak 2010)

(2) kalki strukturalne:

2.1. kalki słowotwórcze – półświatek (fr. *demimonde*)

- Efekt literalnego przekładu składających się na zapożyczony wyraz **morfemów** (morfemy zostają zastąpione przez odpowiadające im pod względem znaczeniowym morfemu rodzime).
- Odwzorowuje się **wewnętrzną strukturę wyrazu** (czyli warunkiem przejścia obcego wyrazu w postaci kalki strukturalnej jest jego strukturalna przejrzystość).

2.2. kalki frazeologiczne – Pierwsza Dama (*First Lady*), Ojcowie Założyciele (*Founding Fathers*), pranie pieniędzy (*money laundering*)

3.3. kalki – akronimy – WHO – ŚOZ

Najnowsze złożenia/zestawienia derywowane w j. polskim – rzeczownik w prepozycji

- *Agata meble, Góral burger* (przykłady: Witalisz)
- *biznes informacje* (vs informacje biznesowe)
- *auto złom* (vs złomowanie samochodów)
- *Sopot festiwal* (vs festiwal w Sopocie)
- *Szymon Majewski Show*

(por. Witalisz 2007:106)

Pseudo–

Pseudoanglicyzmy:

- Wyrażenia formalnie angielskie, ale utworzone poza angielszczyzną (nie funkcjonują w danym języku, ale mogą do niego przenikać);
- "Pseudo" – łatwo dać się nabrać
- W j. francuskim: *tennismen*, *tenniswoman* (ang. *tennis player*); *basket* (ang. *basketball*); *shampooing* (ang. *shampoo*)
- W polskim *smoking* (ang. *tuxedo*), *oldtimer* (nie używa się w języku angielskim tego wyrazu w kontekście motoryzacyjnym; CED: *veteran*; *old man*)

Wyrazy zamienniki (ang. loan creations)

- Zmiana leksykalna (wywołana kontaktem językowym): nowy element pasuje do obcego modelu semantycznego, ale jest niezależny formalnie
- Sygnalista, sygnalistka (*signal* + suffix –ista/-istka), ang. whistleblower
- Zaplecze intelektualne (*think tank*)
- Termin „wyrazy zamienniki” – Witalisz 2015

Unia Europejska a kontakty językowe

Wielojęzyczność

Dokumenty prawne: publikacja w językach urzędowych (wyjątek: irlandzki)

Europosłowie: wybrany język urzędowy

24 języki urzędowe, "jedność w różnorodności"

Tłumaczenie i kontakty językowe

prawo: autentyczne w
równym stopniu;
wersje językowe

ekwiwalencja

dekulturyzacja

różnice systemowe

widoczność
tłumaczenia (Koskinen
2000)

Tłumacz "językowy
filtr" –kalki i
zapożyczenia
(Prieto Ramos 2014)

rozwiązania
terminologiczne: kalki
i zapożyczenia (Miler
1995:7)

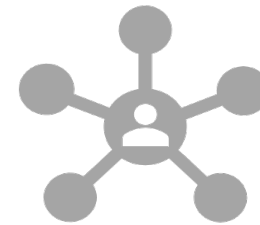
Eurolekt i jego etapy
(Biel and Koźbiał
2016): przedakcesyjny,
przejściowy, dojrzały

Komunikacja w Unii Europejskiej

Wewnętrzna/instytucjonalna

Język dokumentów – prawo, raporty, etc.
wewnętrzny żargon ekspertów w trakcie
tworzenia prawa
cechy: terminy, quasi-terminy,
specjalistyczne

Zewnętrzna/UE–obywatel

kontakt polityków z obywatelami poprzez
media
kontakt instytucji z obywatelami poprzez
kanały unijne (komunikaty prasowe,
broszury, strony internetowe),
cechy: brak integracji, przełączanie kodów
w wywiadach, mniej specjalistyczny,
niewiele terminów

Brukselizmy – zapożyczenia unijne

- Brukselizmy lub zapożyczenia unijne – brak spójności terminologicznej (Ciostek, Markowski)
- Wielki napływ zapożyczeń z UE (Ciostek 2014: 16) – czy rzeczywiście?
- Inne interpretacje: „Mianem *brukselizmu* określiliśmy (Ciostek 2013) neologizmy (jednostki leksykalne, wyrażenia, frazy) służące do opisu rzeczywistości unijnej, lecz nienależące do terminologii zawartej w oficjalnych dokumentach UE. Neologizmy te występują w różnych rejestrach polszczyzny: w języku ogólnym (terminy półoficjalne/quasi-terminy), w mowie potocznej (potocyzmy, kolokwializmy, okazjonalizmy), czy w żargonie urzędniczym.” Ciostek (2017: 246-247)

Markowski (2013)

Brukselizmy – „wyrazy przenoszone z urzędowych pism, które powstają w Unii Europejskiej”

Czy tylko z urzędowych pism?

Obserwatorium Językowe UW (nowewyrazy.uw.edu.pl)

HASŁO

DEFINICJA

INFORMACJA
GRAMATYCZNA

PRZYKŁADY
UŻYCIA

ETYMOLOGIA

WIZUALIZACJE

DATA

AUTOR

REDAKTOR

brukselizm

 Like 0

«wyraz lub związek wyrazowy zapożyczony do języka polskiego z języka dokumentów instytucji Unii Europejskiej, zwykle odbierany negatywnie»

rzecz. m nieżywozny, lp D. brukselizmu, Ms. brukselizmie, lm M. brukselizmy

Kodecycja, twarde jądro, kompozycja personalna – *na dźwięk **brukselizmów** niektórzy dostają gęsiej skóry* (naukawpolsce.pap.pl).

Brukselizmy wypierają niekiedy terminy już istniejące, np. *termin osoby zależne wprowadza się w miejsce osób niepełnosprawnych czy wykluczonych społecznie* (resrhetorica.com).

„Nie tylko **brukselizmy**. O usterkach językowych w pismach urzędowych” – wykład prof. Andrzeja Markowskiego, przewodniczącego Rady Języka Polskiego przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk (frdl.org.pl).

Najbardziej rzucają się w oczy trzy groźne dla polszczyzny zjawiska: pierwsze, ubożenie słownictwa i związana z tym niska kompetencja językowa Polaków, drugie, inwazja anglicyzmów oraz **brukselizmów**, a także trzecie, wszechobecność wulgaryzmów (orka2.sejm.gov.pl).

To fakt, z **brukselizmami** mamy często do czynienia w języku polityki i urzędniczym, choć media nie są od nich wolne (klub.senior.pl).

<Bruksela + -izm>

[Zobacz w grafice Google](#) »

Rejestracja hasła: 22.07.2017, 08.09, ostatnia aktualizacja hasła: 29.01.2018, 01.04

Maciej Czeszewski

Kacner Nosarzewski

Definicja: brukselizmy – zapożyczenia unijne

Brukselizmy – efekty kontaktów językowych o różnym stopniu przyswojenia, które pojawiły się w języku polskim w wyniku członkostwa Polski w Unii Europejskiej

Kryteria pomocnicze: zapożyczenia najnowsze, rzadko o wysokiej frekwencji (wśród nich również hapax legomena), częściej mniej przyswojone, neologizmy, neosemantyzmy

Dlaczego warto badać zapożyczenia unijne?

- Stosunkowo rzadkie badania na korpusach mówionych z wykorzystaniem metod korpusowych
- Dotychczasowe badania – głównie akty prawne
- Liczba zapożyczeń rośnie – warto byłoby poznać mechanizmy ich powstawania
- Potencjał: oszacowanie dystrybucji brukselizmów w języku polskim i stopnia ich adaptacji, by w efekcie przewidzieć rozwój języka polskiego i znaleźć sposób na ograniczenie jego hybrydyzacji; kształtowanie postaw społecznych

Projekt

„Brukselizmy – mechanizmy powstawania, ewolucja, funkcje i asymilacja w polszczyźnie” (Diamantowy Grant MNiSW) – kluczowe informacje

- **Badanie:** Identyfikacja i analiza brukselizmów w wywiadach telewizyjnych, komunikatach prasowych i prawie unijnym
- **Efekt:** nowa wiedza na temat zapożyczeń unijnych; typologia brukselizmów; nowy wkład w badania nad najnowszymi zapożyczeniami w polszczyźnie
- **Metody:** ilościowe i jakościowe
- **Materiał badawczy:** język pisany i język mówiony, podkorpusy gatunkowe polszczyzny związanej z UE
- **Badane obszary:**
 - gatunki a dystrybucja brukselizmów,
 - stopień przyswojenia,
 - sygnalizacja użycia,
 - funkcje,
 - łańcuchy gatunkowe a różnice między zapożyczeniami w tych samych kategoriach tematycznych w obrębie kilku gatunków,

Korpus

Korpus (nazwa skrótowa)	C1	C2	C3	W sumie
<i>Słowa (tokens)</i>	113 053	<1,5 miliona	<3 miliony	+/- 4,6 miliona
<i>Teksty</i>	92	1635	1244	2971
<i>Przedział czasowy</i>	2012-2013, 2016-2017	2012-2017	2012-2017	2012-2017
<i>Typ</i>	Mowa	Tekst	Tekst	Mowa i tekst

C1 – korpus wywiadów

- Wywiady telewizyjne z europosłami
- *Fakty po Faktach* (TVN 24) oraz *Minęła dwudziesta* (TVP Info)
- Brane pod uwagę wypowiedzi tylko europosłów
- Transkrypcje ręczne archiwów

<https://faktypofaktach.tvn24.pl/bym-sie-zastanowil-zanim-wyciagnalbym-paluszek-i-zaczal-grozic,308092.html> (<http://www.tvn24.pl>)

23.02.2013

22:01-22:38

C2 – korpus komunikatów prasowych

- Komunikaty jedynie w języku polskim (te dostępne po polsku)
- Komunikaty Komisji Europejskiej (największa dostępność)
- Pobrane z oficjalnego archiwum komunikatów prasowych

<https://ec.europa.eu/commission/presscorner/advancedsearch/en>

C3 – korpus aktów prawnych

- dyrektywy oraz rozporządzenia UE w języku polskim pozyskane z EUR-Lex
- materiał z lat 2012-2015 dzięki uprzejmości NCN Eurolekt (Biel, Koźbiał, Wasilewska – Instytut Lingwistyki Stosowanej UW)
- pozostałe teksty zostały pobrane z oficjalnego archiwum aktów prawnych UE (EUR Lex)
- tylko część normatywna

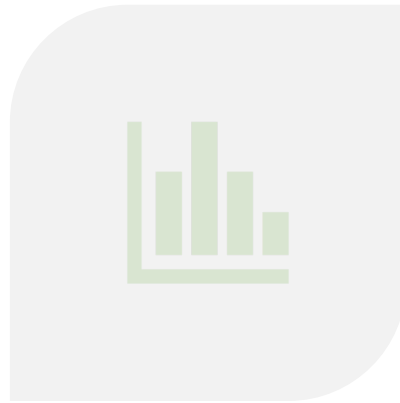
https://konsument.gov.pl/wp-content/uploads/2019/06/CELEX_32019L0771_PL_TXT.pdf

<https://eur-lex.europa.eu/homepage.html>

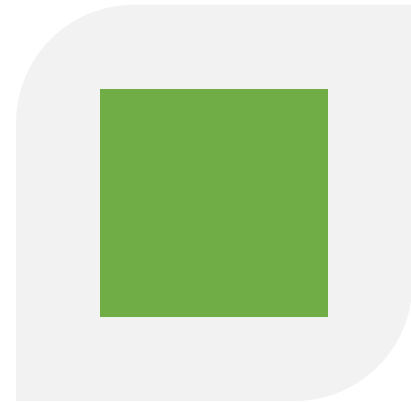
Narzędzia

INKLUZ CLARIN: [HTTPS://WS.CLARIN-PL.EU/INKLUZ.SHTML](https://ws.clarin-pl.eu/inkluz.shtml)

SKETCH ENGINE
[HTTPS://WWW.SKETCHENGINE.EU/](https://www.sketchengine.eu/)

ANALIZA RĘCZNA

Inkluz – interfejs do wykrywania w polskim tekście obcojęzycznych wtrąceń

<https://ws.clarin-pl.eu/inkluz.shtml>

Fragment testowy: *Jesteśmy z Europą, ale Europa to konkrety. Europa to nie propaganda, nie ideologia, nie takie europejskie bla, bla, bla, nie taki eurospeak, jak to mówimy, panie pośle, w Brukseli czy Strasburgu. Europa to bardzo konkretne, ekonomiczne wyzwania i każdy ekonomista powie, że dzisiaj, i powie to również wicepremier Rostowski, że dzisiaj wejście Polski do strefy Euro, to mission impossible, to political fiction i w związku z tym ja tutaj w pewnym sensie zgodzę się z premierem Rostowskim, że w 2020 Polska nie ma żadnych szans wejścia do strefy Euro. W związku, w związku z tym, trzeba mówić tak: decyzję w sprawie strefy Euro będziemy podejmować w przyszłości i będzie ona uzależniona od tego, czy to się będzie Polsce i Polakom opłacało, a nie będziemy Europę. Walczmy teraz o Polskę przede wszystkim.*

Wynik

result (1).txt

Jesteśmy z Europą, ale Europa to konkrety. Europa to nie propaganda, nie ideologia, nie takie europejskie bla, bla, bla, nie taki eurospeak, jak to mówimy, panie pośle, w Brukseli czy Strasburgu. Europa to bardzo konkretne, ekonomiczne wyzwania i każdy ekonomista powie, że dzisiaj, i powie to również wicepremier Rostowski, że dzisiaj wejście Polski do strefy Euro, to mission impossible, to political fiction i w związku z tym ja tutaj w pewnym sensie zgodzę się z premierem Rostowskim, że w 2020 Polska nie ma żadnych szans wejścia do strefy Euro. W związku, w związku z tym, trzeba mówić tak: decyzję w sprawie strefy Euro będziemy podejmować w przyszłości i będzie ona uzależniona od tego, czy to się będzie Polsce i Polakom opłacało, a nie będziemy Europę. Walczmy teraz o Polskę przede wszystkim.

Sketch Engine

1. CREATE CORPUS > 2. ADD TEXTS > 3. COMPILE

Build your own private corpus from texts on the web or from your own documents.

Name	Sample
Corpus type	☒ Single language corpus ☐ Multilingual corpus
Language	Polish
Description	

Details

Left context

KWIC

Right context

1

doc#20 Holendrzy czy Skandynawowie i nie wpaść w pułapkę, która się nazywa **eurobounce** , czyli obligacje wspólne, które by były wspólnotą odpowiedzialności za

...

że dla Berlina to jest wybór między Dżumą, a Cholerą, to znaczy w trosce o to, żeby nie wpaść w pułapkę pełnej odpowiedzialności finansowej dla tych, którzy są znacznie mniej gospodarni niż Niemcy czy Holendrzy czy Skandynawowie i nie wpaść w pułapkę, która się nazywa **eurobounce** , czyli obligacje wspólne, które by były wspólnotą odpowiedzialności za długi innych krajów. ~~s>s~~ Oni wolą mówić o jakimś budżecie, który miałby stabilizować strefę Euro, oczywista konkurencja dla tego budżetu, na którym ja pracuję, bo nie ma w kasie niemieckiej czy, czy w jakiegokolwiek

Komunikat prasowy, Bruksela, dnia 29 sierpnia 2012 r.

- 1) zawierające nazwę koloru „niebieskiego rozwoju”

Mapowanie dna morskiego: nowe możliwości w zakresie **niebieskiego rozwoju** i miejsc pracy na morzach i oceanach

„zielonej księdze”

W przyjętej dzisiaj **zielonej księdze** „Wiedza o morzu” Komisja rozpoczyna konsultacje na temat sposobów realizacji tego celu.

Komunikat prasowy, Bruksela, dnia 29 sierpnia 2012 r. (2)

„interoperacyjne”

Wszystkie te dane powinny być łatwo dostępne, **interoperacyjne** i wolne od ograniczeń w zakresie wykorzystywania.

„wspomaganie w pomnażaniu potencjału”

„zestaw projektów pilotażowych”

Pierwszy **zestaw projektów pilotażowych** pokazał, że inicjatywa ta jest możliwa do realizacji.

„stymulować innowacje”

obniżyć koszty działań
na morzu, stymulować innowacje i ograniczyć niepewność, jeśli chodzi o stan wód morskich

Sygnalizacja/dystansowanie

- 1. tzw.
- 2. tak zwany
- 3. wyjaśnienie przed
- 4. wyjaśnienie po
- 5. na przykład
- 6. typu

por. Biel 2014

tzw. *czysta technologia* [the so-called clean technology]
tzw. *przesłuchań krzyżowych* [the so-called cross-examinations]
tzw. *produkcja in situ* [the so-called in-situ production]
tzw. *alkopopów* [the so-called alcopops]
tzw. *prac gorących* [the so-called hot jobs]
tzw. *programy parasolowe* [the so-called umbrella programs]
tzw. *usługi otwartej (Open Service – OS)* [the so-called Open Service]
tzw. *„cradle-to-cradle approach”* [the so-called cradle-to-cradle approach]
tzw. *fishing expeditions* [the so-called fishing expeditions]
tzw. *firm odpryskowych (spin-off)* [the so-called spin-off companies]
tzw. *„ring pull”* [the so-called ring pull]
tzw. *true-sale* [the so-called true-sale]
tzw. *“anioły biznesu”* [the so-called business angels]
tzw. *“agent lenders”* [the so-called lending agent]
tzw. *forum shopping* [the so-called forum shopping]
tak zwany *„efekt łóżka wodnego”* [the so-called waterbed effect]
tak zwane *chipy emitujące z szafiru* [the so-called radiation sapphire chips]

typu futures [of the futures type]

typu joint venture [of the joint venture type]

typu „flip-top“ [of the flip-top type]

typu swap [of the swap type]

typu “run flat” [of the run flat type]

*Polska jest jednym z nielicznych krajów Europy, która nie ma jakby uregulowanej formalno-prawnej sprawy tak zwanych **partnerstw, partnerstw osób homoseksualnych**. Ja myślę, że z punktu widzenia prawa taka formuła prawna byłaby potrzebna – ona dostarcza pewnej ochrony, stwarza pewną stabilizację. To nie musi być małżeństwo w sensie konstytucyjnym.*

[Poland is one of the few European countries which do not have a formal and legal settlement **of the so-called partnerships, homosexual partnerships**. I think that from the legal point of view such a legal formula would be needed - it provides some protection; it creates some stabilization. It does not have to be a marriage in the constitutional sense.]

Dariusz Rosati, TVN24, Fakty po Faktach, 4 czerwca 2017

<https://www.ipolska24.pl/artykul/2017-06-04/w-polskim-prawie-powinien-zostac-wprowadzony-zapis-o-zwiazkach-partnerskich-komentarze-ws-postulatow-manifestujacych-podczas-parady-rownosci>

*„Myślę, że od tej decyzji dzielią nas może dni, może godziny. Przeciwnie, właśnie zgłoszenie tej kandydatury, wiceprezydenta Europejskiej Partii Ludowej, wiceszefa **EPP**, do niedawna wiceprzewodniczącego frakcji ludowej w Parlamencie Europejskim, ma za zadanie, żeby do tego doszło.”*

*“[I think that we are perhaps days or hours from this decision. On the contrary, this candidacy of the vice-president of the European People's Party, **EPP**'s vice-president, until recently the deputy chairman of the European Parliament's People's fraction, aims at making that happen.]”*

Ryszard Czarnecki, *Fakty po Faktach*, 3 marca 2017

„przed **hearing**, przed publicznym wysłuchaniem na ten właśnie temat w Parlamencie Europejskim”

[before a **hearing**, before a public hearing on this very subject in the European Parliament]

„nie wpaść w pułapkę, która nazywa się eurobounce, czyli obligacje wspólne”

"not to fall into a trap called Eurobounce, or common bonds."

„nie takie euuropejskie bla bla bla, nie taki eurospeak”

„not this European blah blah blah blah, not this Europeak”

Dyskusja

1. Perspektywy automatyzacji identyfikacji i ekstrakcji zapożyczeń.
2. Możliwości przeprowadzenia automatyzacji z uwzględnieniem kryteriów różnych rodzajów elementów obcych, nie tylko zapożyczeń nieprzyswojonych.
3. Automatyczna ekstrakcja neosemantyzmów.
4. Możliwości automatycznej identyfikacji poziomu przyswojenia według np. kryteriów 1-3 np. na podstawie automatycznej analizy pisowni/odmiany.

Literatura

Bańko, M., Svobodová D., Rączaszek-Leonardi J., Tatjewski M. (2016). Nie całkiem obce. Zapożyczenia wyrazowe w języku polskim i czeskim. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.

Bańko, M., Witalisz, A. (2018). O proporcji kalk i zapożyczeń właściwych w polszczyźnie. W: Kai Witzlack-Makarevich (red.), *Kalkierungs- und Entlehnungssprachen in der Slavia: Boris Unbegaun zum 120. Geburtstag: Mit einem Vorwort von George Thomas*. Berlin: Frank & Timme, s. 127–145.

Biel, Ł. (2014). Lost in the Eurofog. The Textual Fit of Translated Law. Frankfurt nad Menem: Peter Lang.

Biel, Ł., Koźbiał, D. (2016). The Polish Eurolect Project: Tracking factors underlying the quality of legal translation. Retrieved from: http://www.translatingeurope.blog.ils.uw.edu.pl/files/2016/06/Eurolect-quality_TEW.pdf. DOA: August 2016.

Ciostek, A. (2014). Eurolangue et sa productivité: quelques tendances. *Roczniki Humanistyczne* 62(8), 65-77.

Ciostek, A. (2017). Polska terminologia unijna i brukselizmy: próba systematyzacji [Polish EU Terminology and Brusselisms: An Attempt at Systematization]. PhD thesis, University of Warsaw.

Cierpich, A. (2019). Zapożyczenia angielskie w polszczyźnie korporacyjnej. Kraków: Ignatianum.

Dobkiewicz, M. (2012). Eurożargon. Czy istnieje europejska nowomowa? *Przegląd Zachodni* 1(346), s. 297–309.

Doczekalska, A. (2009). Drafting and Interpretation of EU Law — Paradoxes of Legal Multilingualism. W: Grewendorf, G., Rathert, M. (red.), *Formal Linguistics and Law*. Berlin: De Gruyter Mouton, s. 339–370.

Haugen, E. (1950). The Analysis of Linguistic Borrowing. *Language* 26, 210-231.

Kleparski G. (2001). Angielskie zapożyczenia leksykalne w języku polskim i niektóre problemy ich adaptacji. „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie”, z. 42, pp. 18–28.

Koskinen, K. (2000). Institutional Illusions: Translating in the EU Commission. *The Translator* 6(1): 49–65.

Mańczak-Wohlfeld E. (1995). Tendencje rozwojowe współczesnych zapożyczeń angielskich w języku polskim, Kraków.

Mańczak-Wohlfeld E. (2006). Angielsko-polskie kontakty językowe [English – Polish Language Contacts]. Cracow: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Mańczak-Wohlfeld E. (2010). Słownik zapożyczeń angielskich w polszczyźnie, Warszawa.

Markowski, A. (2013). Wypowiedź dla Polskiego Radia w Rozmowie Dnia [online]. Pobrane z <http://www.polskieradio.pl/7/129/Artykul/839086> (28 lutego 2019).

Krzyżanowski, M., Wodak, R. (2011). Political Strategies and Language Policies: the European Union Lisbon Strategy and its Implications for the EU's Language and Multilingualism Policy. *Language Policy* 10 (2), s. 115–136.

Matras, Y. (2009). *Language Contact*. Cambridge: Cambridge University Press.

Miler, J. (1995). Transposing EC Terminology into Polish Language. *Breaking New Grounds. Lingua Legis* 2, 5–8.

Nowowiejski B., 2010, *Z zagadnień kontaktów językowych*, Białystok.

Prieto Ramos, F. (2014). International and Supranational Law in Translation: From Multilingual Lawmaking to Adjudication. *The Translator* 20 (3), [on-line] <http://dx.doi.org/10.1080/13556509.2014.904080>, s. 313–331.

Šarčević, S. (1997). *New Approach to Legal Translation*. The Hague/London/Boston: Kluwer Law International.

Šarčević, S. (2007). Making Multilingualism Work in the Enlarged European Union. W: Kredens, K. & Goźdz-Roszkowski, S. (red.), *Language and the Law: International Outlooks*. Frankfurt nad Menem: Peter Lang, s. 35–56.

Walczak, B. (2010). Kontakty polszczyzny z językami niesłowiańskimi. W: J. Bartmiński (red.), *Współczesny język polski*. Lublin: UMCS, s. 527–539.

Witalisz A. 2007. *Anglosemantyzmy w języku polskim – ze słownikiem*. Kraków: Tertium.

Witalisz, A. (2013). English Linguistic Influence On Standard And American Varieties Of Polish: A Comparative Study. *Studia Linguistica Universitatis Iagellonicae Cracoviensis* 130 (2013): 327–346.

Witalisz A. (2015). *English Loan Translations in Polish: Word-Formation Patterns, Lexicalization, Idiomaticity and Institutionalization*. Frankfurt am Main: Peter Lang.

Witalisz, A. (2016). *Przewodnik po anglicyzmach w języku polskim*. Kraków: Towarzystwo Miłośników Języka Polskiego.

Witaszek-Samborska, M. (1992). *Wyrazy obcego pochodzenia we współczesnej polszczyźnie*. Poznań: Nakom.

Wohlgemuth, J. (2009). *A Typology of Verbal Borrowings*. Berlin: De Gruyter Mouton.

Oprogramowanie

Adam Kilgarriff, Vít Baisa, Jan Bušta, Miloš Jakubíček, Vojtěch Kovář, Jan Michelfeit, Pavel Rychlý, Vít Suchomel. The Sketch Engine: ten years on. *Lexicography*, 1: 7-36, 2014.

<https://www.sketchengine.eu/>

Inkluz. Centrum Technologii Językowych CLARIN-PL

<https://ws.clarin-pl.eu/inkluz.shtml>